

בית הספר בבית השיטה 1942-1992

חמישים שנה של יצירה משותפת

והמשך לאורך כל השנים במסגרות חדשות

פרקים בתולדות ילדותנו - מסע בזמן (מתוך הנכתב בעלון הקבוצה ובספר "עמודי השיטה")

26.2.41

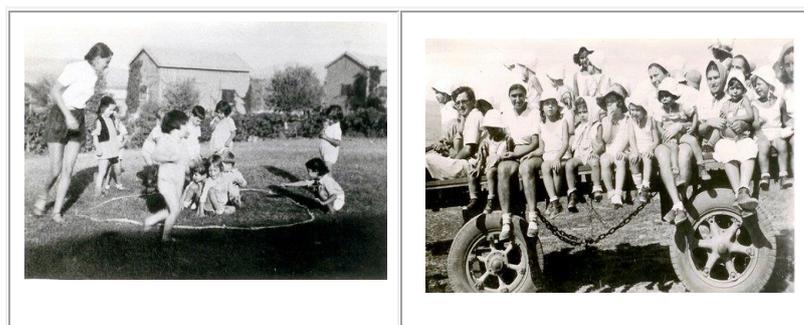
הוחלט לפתוח את בית-הספר שלנו בסתיו.

1942-1941

בשמחת תורה תש"ב – יש כתה א'

"חג הבר מצווה לקבוצה (1928-1941), התמזג השנה עם כניסת ילדינו הראשונים לעולה של תורה. הייתה בלב כולם הרגשה: עולה על במת חיינו הדור החדש".

אלינקה אלף, עם סיום שנת הלימודים הראשונה, כתה א' 1942 כותב:

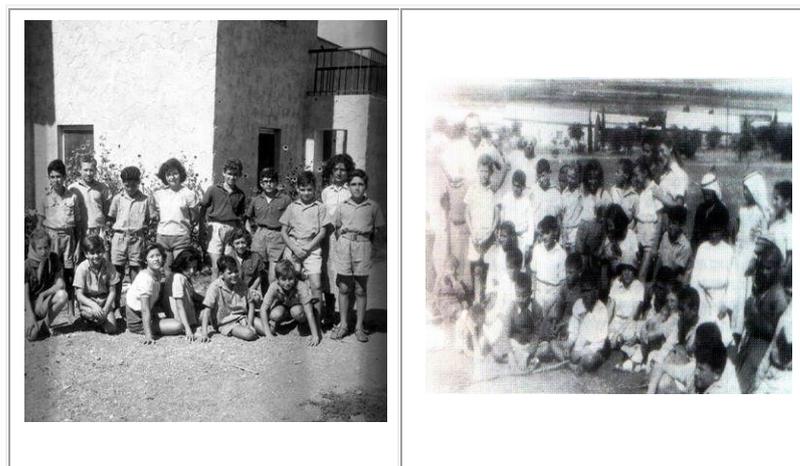

עוני: תנאי העבודה היו קשים, הדירה בלתי נוחה, בכתה א' אי אפשר ללמד בימי גשם, או חמסין. חסר ריהוט, לדוגמה: הילדים אכלו על שולחן גבוה מקומתם, צפופים על ספסלים. סכין אחד לכל שמונה ילדים. חוסר ציוד בסיסי. חסרים משחקים. אני מרגיש מחסור בהכשרתי להוראה. הרבה מהנעשה בבית הספר הוא בבחינת מעשה בראשית ו"כל התחלה קשה". בחלק גדול מהקשיים יש להאשים את עונינו.

1943-1942

הפלמ"ח מגיע ומאז ועד מלחמת השחרור, יש בדרך קבע מחלקת פלמ"ח בבית השיטה. המחלקה הראשונה שוכנה בארנבייה

שפנייה) הנטושה. ילדינו בני השש-שבע מסתופפים בשפנייה ובאוהלי פלמ"ח.

)
1943

נולד הילד ה-100 (יהודה מזרחי) בסוף השנה יש לנו 119 ילדים.

1947

מחליטים על הקמת בתים כוללים לבית הספר, וחודשים אחדים לאחר מכן מונחת אבן פינה לשני הבתים הכוללים הראשונים – "הבתים ההולנדים", על שם חוה ורי כהן – 21.1.47

הישוב מונה – 306 חברים ומועמדים, 332 ילדי חברים, וסך הכל 843 נפש.

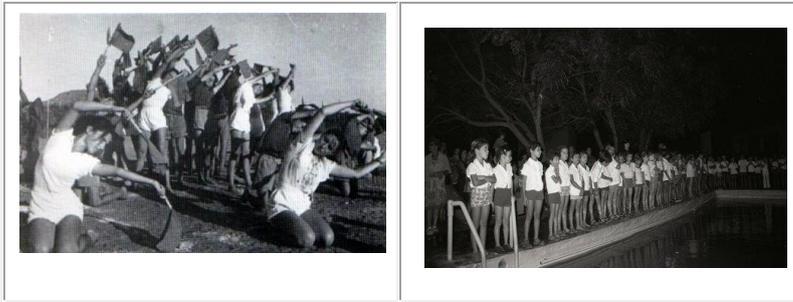
קבוצת "אלון" כבר בכתה ט' -והיא נשארת ללמוד בבית, לאחר דיון נוקב אם "כל כפר קטן צריך גימנסיה".

עוד בראשית השנה יצאה מבין נערי בית השיטה יוזמה לארגון חברות הילדים מכל הקיבוצים. באווירת הפילוג נתקל הדבר בחשד מצד שני הזרמים גם יחד, אבל היוזמה לא פסקה. ועדת החינוך של הקיבוץ המאוחד קראה בסוף שנת הלימודים לעצרת נוער בגבעת ברנר.

המארגן והמפקד: אריה בן גוריון. חברת הילדים של בית השיטה הופיעה בה במלוא כוחה, וקיבלה כציון לשבח את דגל

העצרת. כאן קמה הוועדה היוזמת להקמת "חטיבת בני הקיבוץ", ובמרכזה הנערים שלנו, בני כתר י'. ילדינו מכינים ריקודים שלמדו מדיתה פרח וזכו לשבחים.

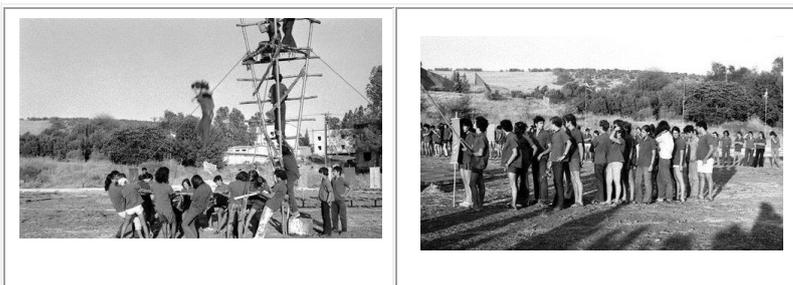
נובמבר 1951

הפילוג היה לעובדה. חברי איחוד הקיבוצים מודיעים כי החליטו לעבור לאיילת השחר, ומבצעים את החלטתם ללא דיחוי (נובמבר 1951).
עברו 90 חברים ומועמדים. 7 הורים, 116 ילדים.

1952

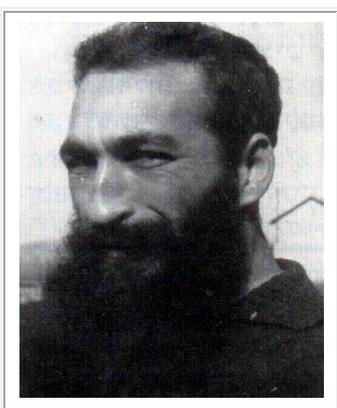
הקמת "חטיבת בני הקיבוץ המאוחד", בסוכות תשי"ב (1951) היוזמה באה מתלמידי "אלון" ו"אורן". עזריה אלון ואריה בן גוריון – בין היוזמים והמקימים.

1953

מאורע השנה – בית ספר מלא, על כל כיתותיו, עד י"ב:
קבוצת "אלון", בכורי הבנים של בית השיטה, מסיימים את בית הספר המקומי.

מחזור א' – כיתת "אלון" א' עד י"ב:

1942 כתר א'. אלינקה אלף, סוכות תש"ב

1943 כתר ב'. אלינקה אלף

1944 כתר ג'. אלינקה אלף

1945 כתר ד'. אלינקה אלף

1946 – כתר ה'. אריה בן גוריון

מחנה בית אורן (השתתפו כיתות א' עד ה'). ייסוד חברת הילדים

1947 כתר ו'. אריה בן גוריון

עליה לתנועה ובר מצווה ראשון (15.47) – מחנה שדות ים

1948 כתה ז' אריה בן גוריון / מחנה אלונים

1949 כתה ח' חנה כרמי

1950 כתה ט' אריה בן גוריון / שבוע בבית ג'אן בחופש הגדול (עם עזריה אלון ואריה)

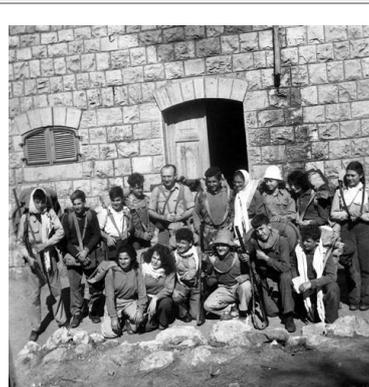
1951 כתה י'. עזריה אלון

1952 כתה יא'. בנימין גלעד

עצרת החטיבה הארצי הראשון (13.7.51) / הפילוג.

1953 כתה יב'. עזריה אלון

מסיבת סיום בית הספר וקבלה לחברות.

כתת "אלון" מחזור א' מתקבלת לחברות

חג היה לבית הזה, כי בערב אושרו כ"ג בנינו לחברות ואושרה הוודאות בהמשכיות הבית הזה, כי רק עם הצטרף בן לאביו, בת לאימה, נער לחבריו הבוגרים – יש עתיד לכל אשר פעלנו עד הנה, יש המשך, דור אחרי דור אחריו.

חג כ"ה המחזורים / אריה בן גוריון

בחג הביכורים תשל"ח 1978, חג מתן תורה – מציינת בית השיטה את חג ביכורי כ"ה מחזוריה שלמדו תורה, בחברה זו, על אדמה זו, בנוף זה.

הגלבוש יעיד בנו, שהיינו מעשה בראשית. קורות 37 השנים של בית הספר המקומי מלמדים, שהחלומות לא

בגדו, והמציאות הפתיעה והייתה עשירה ואיתנה מן החלום. נניף בחדווה את ביכורינו, ונברך על טנא, שהחל מתמלא משנת 1953, מראשית ביכורי קבוצת "אלון" ועד מחזור "אילנות". זכינו שסיימו את בית ספרנו 583 תלמידים, בתוכם 180 אלה הקרויים "ילדי חוץ", ש-45 מהם הפכו לילדי פנים, יחד עם 82 בני זוג – וכל אלה מרכיבים את אילן היוחסין הקיבוצי, הקרוי בית השיטה.

1980

בית הספר פותח את השנה עם 355 תלמידים. שמה של כתה ב' החדשה "אשל". בית הספר הוא הענף הגדול במשק, מספר העובדים בו רב ממספר העובדים בזיתיה בשיא העונה: חמישים וארבעה מורים ועובדי מוסדות בית הספר וארבע עשרה מטפלות. לאלאה נוסף שישה מדריכים – חברים!

1985

בהצבעה ברפרנדום הוחלט (ברוב קטן ביותר) על לינה משפחתית. בניו רבים המסיימים את שירותם בצה"ל, נכנסים ויוצאים, מי לחו"ל ומי לעיר. החוזרים הביתה מעטים. ספורים הבנים המציעים את מועמדותם.

1989

מספר התלמידים: 330, כולל 18 בכיתה האמריקאית ו-26 תלמידים מהחוץ. מורים וחברים – 41, מורים שכירים – 13, סך כל עובדי בית הספר 80. 20.10.89 – לקראת דיוני האסיפה על המעבר לבית ספר אזורי, נערכו סיורים להורים בארבעה בתי ספר באזור.

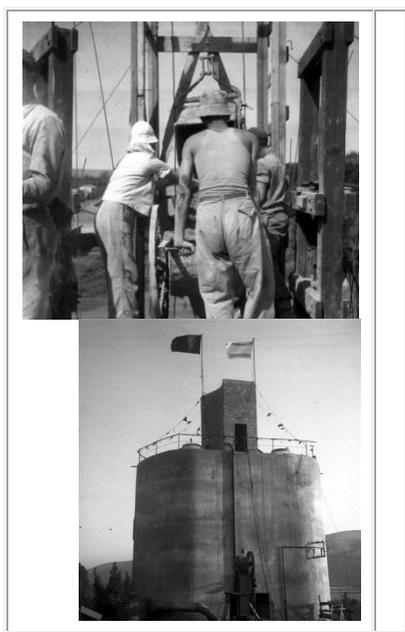
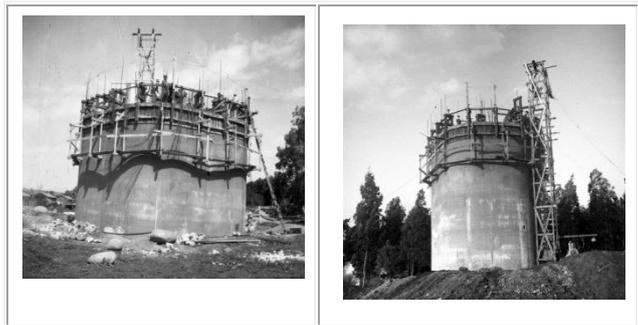
1992

השנה מונה בית ספרנו בכיתות א'-י"ב, סך הכל 285 תלמידים (כולל 12 תלמידים מרוסיה, ועוד 12 בכיתה האמריקאית + 18 ילדי חוץ).

בכיתה א' – 26 ילדים, מספר תלמידים גבוה כזה הוא אחרון על פי התצפיות לעתיד.

ירידה משמעותית במצבת מורי בית השיטה: 12 מורים שלנו הפסיקו עבודתם. אין הצטרפות מורים חדשים שלנו. מתוך 12 מחנכים כבר מחליפים 6 מחנכים שכירים.

פתיחת לימודי השחר לעובדי ביה"ס. הנושאים הנלמדים: הקיבוץ; יהדות וחילוניות. זמן הלימוד ב-5:30 בבוקר יום שישי.

הרהורים בדרך-מחנכים ותלמידים כותבים

לחפש דרכי חינוך התואמות את האידאה / חנה כרמי

כמו שמפעלנו לא ייתכן בלי אידאה ורעיון מנחה, בלי חזון המלווה אותנו תמיד, כך גם מפעל החינוך לא יתכן בלי חזון חינוכי. אנו מוכרחים לברר לעצמנו מהו הטיפוס האנושי שאנו רוצים לראות בילדינו. כידוע, יש בקיבוץ שיטות שונות ולבטים רבים בעניין החינוך. השיטה קובעת את צורת החיים של הילדים: בית, בכיתה, במשק. מה יחסם לעבודה, כיצד הם לומדים, האם מתוך עניין ורצון, או כגזרה מהשמים?

החשבון לא נגמר / בנימין גלעד

... עניין ההכרה יטושטש במשך השנים. וישאר רק האמוצינולי. "אני" קשור למשק דרך חבריו, סדר היום ודרך חייו עם כל החולשות, ולא דרך הקשר התנועת-רעיוני. זוהי הרגשתו של כל הדור השני במשק, והיא תתחזק בדור השלישי... הרבה שנים קיבוצינו הנו במצב של פלוס ומינוס אותו מספר נפשות. אין טעם לנפנף בדגל של דרך להמונים, למרות שאנו או מייסדי הקיבוץ חשבו כך פעם.

הגידול הוא רק פנימי. צורת חיינו הצדיקה עצמה מבחינה הומנית. אל נתיימר להיות משני – עולם. איננו בנויים לזה. זאת יש להציב כעיקרון מנחה.

זכרונות ברכה אשכנזי על החינוך בבית השיטה

<http://beithashita.org.il/apage/117163.php>

מהגן לבית הספר זכרונות ברכה אשכנזי

אל ארץ הסוד

כי נגע הברזל אל הגזע

ויאסף גופו אל צלו

ושורשו אל סבכו

ואדמתו סביב.

בישר ועיקש וניפתל

וביד חרוצים כבדה

הוא חצב אמונה על לוח.
לא נטל סודות עמו
בלכתו, נמהר אך הפעם,
אל ארץ הסוד.

יוסף שריג

על החינוך המשותף באדיבות פרופ. עוז אלמוג ואתר אנשים

בישראל

חברת הילדים – חוויה מחנכת / יוסי אסף

חברת הילדים הייתה תמיד הפן השני של המערכת החינוכית שלנו. אינני זוכר שאי פעם היה לנו שולחן ערוך פדגוגי, תורה כתובה, ובכל זאת, היה כמעט מובן מאיליו שהפעילות החברתית שוות ערך ואפילו שווה יותר מההישג הלימודי גרידא. האוריינטציה החינוכית שלנו היתה פשוטה וברורה: ככל שהפרט יתרום יותר לקבוצתו, כך יגדל ויעמיק, כי הכלל שהוא נותן, בסופו של חשבון, את טעם הקיום לפרט. לכן יש ללחום כנגד אגואיזם ולעיתים אף כנגד אינדיבידואליזם. ההנחה הזו היתה כמובן תשתית של "האני מאמין של הקיבוץ".

כנס קבוצת "אלון" – 2014

61 שנה לסיים בית הספר

כשהתחלנו לחשוב על הכנס הזה לא נעדר גם חשש: לא השכלנו לשמור על הקשר במיסגרת זו משך שישים שנה, וזה פרק זמן ארוך פי כמה מפרק-הזמן בו חיינו יחד במיסגרת קבוצת "אלון". כל אחד נושא עימו את המשא האישי שלו ומביא איתו את כל שחוה, יצר ואף איבד משך השנים..

בְּמִפְגֵּשׁ מִיּוּחַד זֶה אֲנִי זֹכֵר חֲבֵרִים יְקָרִים שֶׁהָיוּ, וְתַמִּיד יְהוּ, חֶלֶק מִחַיֵּינוּ – יְהוֹשֻׁעַ, כּוֹפֶכֶף, גִּדְעוֹן וְאֲמִישִׁי, לִיִּזְרָז זְכָרֵם לְבִרְכָה.

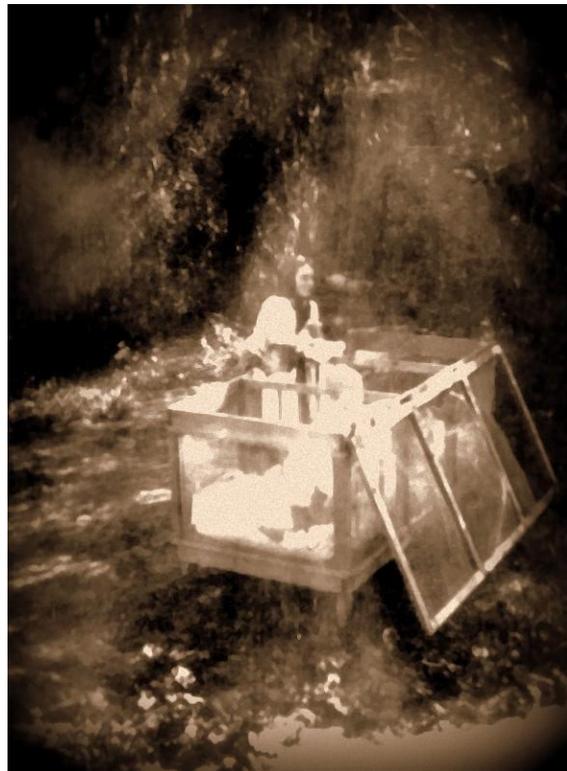
יִזְכְּרוּ לְטוֹב גַּם מוֹרֵינוּ שֶׁהֲלַכּוּ לְעוֹלָמָם: אֲלִינָקָה, דוֹד אֶלֶף, אֲרִנְסֵט הוֹרְבִיץ, חֲנָה כְּרָמִי, בְּנִימִין גֶּלְעָד, אֲבֵרָהם הַקֵּשׁ, אֲרִיָּה ב.ג., רִינָה יֶרֶחִי וְעֵזְרִיָּה אֶלּוֹן. שְׁנֵיהֶם מִחֲבֵרֵינוּ – נוֹרִית, וְאֶהְרוֹן – לֹא נִמְצָאִים עִימָנוּ כָּאֵן הַיּוֹם וְהֵם חַיִּים אֶת חַיֵּיהֶם מְרוֹחֲקִים וּמְנוֹתְקִים. מִי יֵתֵן וְיִקְרָה הַנֶּס שִׁיחֲזִיר גַּם אֹתָם לְעוֹלָמָם-עוֹלָמָנוּ.

שורשיה של קבוצת "אלון" כאן, במעיין חרוד (מה שהיה קרוי

בשנות ילדותנו –"עין-חרוד למטה").

בין השנים 1936-34-נולדו – כל אחת בתורה, שש הבנות הראשונות – נורית,

תמר, נעמי, ניצה, שולה, דרורה ולבסוף הופיע גם גדעון שהציל את כבודו של המין הגברי, שלאורך שנים רבות היה מיעוט מבוטל בממלכת הבנות.

במאורעות 36, כאשר היו יורים עלינו בלילות מהגלבוע, יצאנו לגלות של כחצי שנה לעין-חרוד. הורינו היו באים לבקר אותנו בערב, לאחר יום העבודה. סידור זה נמשך עד שעלינו לבית-השיטה ושוכנו אחר כבוד בבית הראשון והיחידי שניבנה אז – בנין א' – שהכיל גם את מחסן הנשק.

בתקופה זו הצטרפה אלינו חנה'לה – הראשונה מבינינו שלא נולדה בארץ, והשמועה אומרת שעשתה את דרכה אלינו בתוך סלסלה.

בשנת 38 הסתיימה בניית הגן החדש – לימים גן ב' וכיום בית הפיקוס. כל אחד מאיתנו קיבל לידינו את צרור בגדיו ובטיסה עשינו את הדרך אל הארמון החדש. הפעילות בגן ומחוצה לו הייתה יוצאת מגדר הרגיל. תחת שרביטן של שולה, הגנת הראשונה, ואח"כ של ברכה אשכנזי ואירמה – עשינו חיל, ולפי הדיווחים הפדגוגיים

ששרדו מאז לא היה בינינו אף מפגר והתפתחותנו האינטלקטואלית כבר הייתה אז בסיס לתצפיות ומחקרים ומסקנות פדגוגיות (ראה יומנה של ברכה ודיווחי ו.חינוך ב"יומן" של אז).

בתקופה זו הצטרפו אלינו עוזי מניס ועמליה קהתי, שנטשו עם הזמן, ומיכאל שהגיע מגרמניה ומהר מאוד התבולל בינינו עד לבלי הכר.

בשנת 1942 – לאחר שהתאפקנו מספיק (חלקנו כבר הגיע לגיל 7) – **נפתחה סו"ס כיתה א' בבית הספר** שלנו והיא מונה 11 תלמידים.

ערב קודם הייתה בחדה"א מסיבה אדירה. בצד הדברים החשובים שנאמרו בה, אנו מצידנו העלינו הצגה שנושאה: פרידת ילדי הגן העולים לביה"ס מהצעצועים שלהם שנישארים בגן. הייתה שירה ושמחה גדולה והעיקר – ארוחה חגיגית, כזו שרק לעיתים רחוקות זכרנו כמוה. למחרת צעדנו בגאווה רבה לכיתה, שהייתה בצריף ע"י הרפת, כל אחד התיישב במקומו ומצא במגירה קלמר עץ משובץ צדף – מתנת חברינו הנהגים בצבא הבריטי שעבדו בקו ארץ ישראל – סוריה. כל החברים צפו בנו מבחוץ, דרך החלונות הרבים. משם המשיך המיצעד לבית שלנו – אחד מ"בנייני הנוער" שהוצמד אליו מיבנה פח לשירותים ומיקלחת. מנקודה זו כבר התקשינו לזכור את אין-סוף הבתים בהם התגוררנו משך שנותינו בביה"ס.

המחנך שלנו מעתה **ולארבע השנים הבאות הוא אלינקה.**

הלימודים היו משולבים בהסתכלות, לימוד הסביבה הקרובה והרחוקה, הטבע. הייתה התעמלות בוקר, הייתה עבודה במשק – יום יום אחה"צ ובחופשים, והיו גם אימונים.

בכיתה זו הצטרף אלינו אלי, ובזכותו גם נוגה – כלבתנו המיתולוגית.

ב"בקבוצה" מ- 7.7.42 כתב אלינקה:

"אצלנו ביה"ס הוא גם בית-לימוד ובית-חינוך, גם בית וגם סביבה מעמדית. התלמיד הוא חבר שלנו בעתיד. רחוק אני מלהעיד שהגעתי לשלימות בעבודה בביה"ס, אבל נתייצבה לי דעתי שזאת הדרך: לחיות איתם ולא ללמדם גרידא, להרגילם במידות ובמינהגים, באוכל ובמישחק, בעבודה ובשיחה. ב"שיחת השבוע" ביום שישי אחה"צ זוכרים את אירועי השבוע, תורמים לקהק"ל ומבררים ריבים ומעשים לא הוגנים, חושבים על השבוע הבא וקוראים מ"דבר לילדים". לאחר מכן עוברים לקבלת-שבת. צריך הכיתה לווט בקייץ וחדיר למים בחורף. בגלל מצב העבודה והביטחון לא הצלחנו להוציא לפועל את מסיבת סיום שנה"ל שהילדים התכוננו אליה ועמלו בשקידה..."

ב- 1942 כתב אלינקה:

אתמול בבוקר, אחרי שיחת הקבוצה בשאלות ביטחון, הייתה לנו שיחה בביה"ס. סיפרתי להם שהיססנו אם לגלות להם שהגרמנים התגברו על האנגלים וכבשו חלק ממצריים, כי לא ידענו אם הילדים יוכלו לעזור לנו. סיפרתי להם על מלחמת גדעון, שמעט אנשים אמיצים ומאומנים עבדו יחד לפי הפקודה, ניצחו את המידיינים הרבים שהתבלבלו ולא שמעו למפקדיהם. הילדים דרשו שישתפום באימונים, שילמדו אותם לירות היטב ברובים, כי אחרת לא יהיו רגילים כשיהיו גדולים. דיברנו על זמן החופש, המתחיל עיכשיו, שלא יוכלו לטפל בהם ושהם יצטרכו להתרגל לקום במהירות ולעזור, אולי גם להילחם.

את השנה חתמנו במחנה קייץ, ביחד עם בני כיתת "אורן" לעתיד, בעתלית.
בכיתה ב' הצטרפו אלינו יעקב וצביקה (ואולי גם אביגדור). כתב אלינקה ב"בקבוצה"
:11.9.42

"לפני שבוע התחילה שנה"ל בכיתה ב'. בנגריה עוד לא גמרו את השולחנות
והכיסאות ואנחנו מתכנסים בכיתה סביב לשולחן עגול על גבי שני ספסלים ארוכים
(הריהוט מאשתקד משמש כעת בחדר-האוכל שלנו).
בשבוע הראשון עסקנו בסידורים שונים בכיתה, הכשרת שטחי הנוי והירקות,
סידורים לכלי-גינה, לעבודה בחומר, סיכומי מאורעות ויומני החופש...
... במשך השבוע הספקנו להתרחץ באסי, להוציא גזר בגן הגדול, לקבל אורחים –
ילדי ביה"ס משדה-נחום, לשמוע את ברכה צפירה ולשיר איתה ועכשיו מתכוננים
לקבלת פני השנה החדשה..."

**בכיתה ד' – שנת 45 – הצטרפו אלינו, צילה – הראשונה מבין פליטי השואה -
ויהושע ודני שעשו את דרכם אלינו ברגל, בגניבת הגבול מסוריה.**

ארבע השנים הראשונות בביה"ס היו מאוד משמעותיות עבורנו: למדנו (לא קשה
במיוחד), בין היתר – מוסיקה עם ארנסט, ציור עם דוד אלף, עבודת-יד עם רחל
ארגוב, תפירה וריקמה עם אמא כהן ונחמה אבן-נור, הבנות למדו נגרות אצל ברוך
ינאי והבנים עם נעמי למדו מסגרות אצל קוטי.

**עבדנו כל יום אחה"צ במשק ובבתי-הילדים (גם הבנים, ולא לשכוח – היינו אז
תלמידי כיתות א-ד'!). כבר אז בילינו חצי מהחופש הגדול במסיק, בפיקודו של צבי**

תמרי.

סיום כיתה ד' היה גם הפרידה מהכיתה בצריף, והוא בא לביטוי בפיזמון הידוע, פרי עבודת צוות:

שלוש שנים חלפו עברו	בקיר ובריצפה סדקים	שלום, שלום לך
עלינו שם בצריף	ישנה	בך עצב גם
היו לנו שם ארנבות	נהר שוטף בחוץ	עכשיו סוף סוף בְּחדר
וגם גינה סביב.	שימחה	נראָה טובה, ברכה.
	בחורף ים בקייץ חם	
	טוב	
	קשה להיות חרוץ.	

אגב "נהר שוטף בחוץ" – זכור לנו חורף שביתנו הופקע לטובת מישהו ולנו אצל ההורים. היה חורף גשום, מידרכות או מגפיים לא היו, תעלות מים שוצפים חסמו את דרכנו אל הכיתה. אלינקה רתם זוג פרדות לעגלה, עבר מחדר לחדר ואסף אותנו לכיתה...

שנת 46 – כיתה ה' – חווינו זעזוע ששינה את מושגינו על החיים: מידיו הרחומות של אלינקה עברנו לאחריותו של אריה בן-גוריון, למשך שנתיים תמימות. באחת הפכנו מסתם גדולים לבוגרים – עם כל המחוייבויות המשתמעות מכך. בתקופה זו הצטרפו אלינו חיה רוטנברג, אברהם פורמן, זאב ואלכס. התחלנו ללמוד אנגלית עם רינה. אחת לשבוע עבד כל אחד בענף הקבוע שלו מהבוקר עד עשר והשעות שלאחר מכן בכיתה היו מוקדשות לקריאה בספרות מיקצועית על הענף ולפגישה עם רכזי ענפים.

בסיום השנה התקיים מחנה קייץ בבית-אורן והוקמה חברת-הילדים.

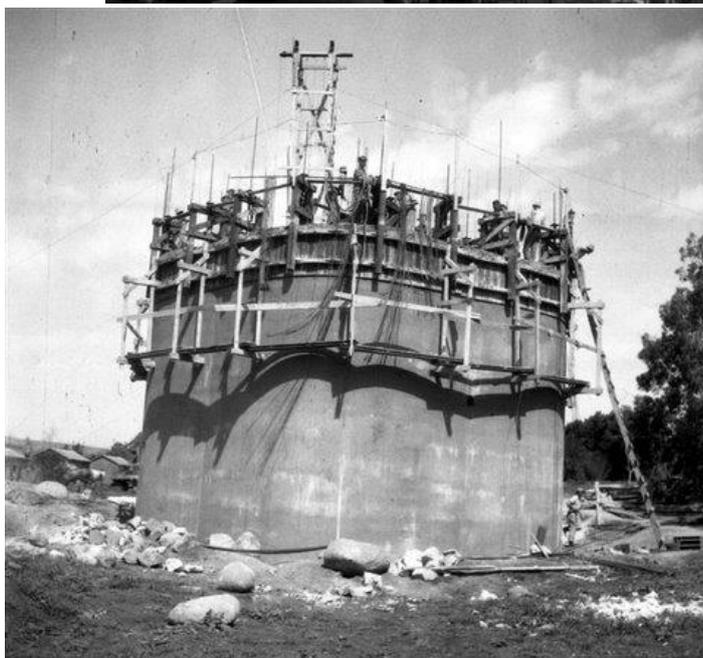
שנים 47 – 48 בכיתות ו' – ז' – ח' - התקיימה הכרזת המדינה. אריה מכניס את הרדיו הראשון לכיתה. אנו חיים את מלחמת העצמאות, משתלבים כקשרים בין העמדות, לומדים עזרה ראשונה עם דן כרמל ואיתות מורס ודגלים עם דב היינמן. מתאמנים בנשק ובשדאות עם שמריה שושני ועם אחיה. שנת בר-מיצווה מסתיימת בהצגת "המקושש" ו"בן סורר ומורה" בניצוחו של יצחק צבי ממעוז, במסיבה מרשימה בחדר-האוכל ולמחרת – האחד במאי – בביקור השערורייתי בבית-הכנסת בכפר-יחזקאל, אצל ידידנו הרב סבא למברסקי שבא להטעימנו מטעמי המיקרא. בשנה זו הצטרפנו לנוער-העובד ומדריכנו הנערץ היה מוניה. הצטרף אלינו צבי ישורון, שלזמן קצר ריכז אליו את כל תשומת הלב בגלל הכיפה שחבש, ומרגע שהסיר את הכיפה הושלמה טמיעתו בתוכנו.

לאחר שנתיים עם אריה מרפים את המתח עם חנה כרמי. בשנה זו גם לא הייתה לנו מטפלת. כל חצי שנה מילאה את התפקיד בת אחרת מהכיתה. עד כמה שזה נראה נורא ממרחק השנים – זה כנראה היה לא כל כך נורא. המשכנו בשיגרת חיינו ואפילו קלטנו את חנוך אלבלק, אשר בתחילה עשה כמה תרגילי נסיגה, אך לבסוף, למזלנו הרב, החליט להישאר, ואת אסף בן נון, שמהר מאוד מגלה שאנחנו איננו בדיוק לטעמו, אך למרות הכל מחזיק מעמד. עכשיו עזריה הוא המדריך שלנו, וזה כבר ממש לא מוניה. בסוף כיתה ח' – היינו במחנה קייץ בקיסריה.

כיתה ט' – אנחנו מסודרים מכל הצדדים: המדריך – עזריה, והמחנך שוב אריה.
מיכאל היטיב לתאר את הלך הרוח באותה שנה:

מרים כלענה רגעי ספרד
יפה השתייה מסביב לכד
כזבוב את דמנו ימצוץ עד לשד
אדון המורים אריה הנכבד.
לוואי ותפרח קרחתו לעד!

היהלום שבכתר אותה שנה – שבוע לימודי-חוייתי בבית-ג'אן.

בני הכיתה מתחילים להדריך את בני כיתות ה'ו', אשר, בניצוחו של אלכס, בונים

את בית-הגמדים המיתולוגי. בסוף השנה – מחנה הקופים המפורסם בחורשת
האקליפטוסים, הזכור לטוב בגלל הניסיון הכושל של נוער ד' לגנוב לנו את הדגל –
אירוע שהונצח בפיזמון הידוע של עזריה.

לסיום כיתה ט' נכתבה היצירה המאפיינת הבאה:

מטפלת באה ובורחת - אנחנו שבעים רק רוב נחת, ומה שהבית הרוס יותר - משך רק שמחה, לחיים	אחת היא קבוצת אלון אחת ויחידה בקיבוץ. אך בתים ומטפלות לה מיליון לסופרם לא כדאי, לא נחוץ.
--	---

מעורר.

ההיסטוריה של קבוצת אלון
לפעמים אין בה דלת וחלון
לפעמים בשכנות עכברים
לפעמים על חשבון חברים.

בשנת 1951 – כיתה י' – אנו מתוודעים לסיגנון שונה לחלוטין: המחנך הוא בנימין
גלעד, ודי לחכימא... על ימים אלה זעק אלכס

עריץ גדול
עם ראש עגול
תורתו: עמול, הדרך וסבול!
נצעק בקול:
אי זמן לכל?

באותה תקופה הגיע אלינו אמנון, אשר לאחר סידרת הפגנות שעשה להוריו הם
שוכנעו שאולי רק אצלנו הוא יחזור למוטב.
עוברים מחדר-האוכל של הילדים לחדר האוכל של החברים. יוצאים לשבועיים
לעזרת בית-נטיף.
שנת הפילוג.

כיתה י"א – שנת 1952 – שוב עם אריה. במחברת הפיזמונים, תחת הכותרת:
אקורד הפתיחה לתקופת היסורים והשירה בעת הקיסרות השלישית (של אריה) –
מצאנו מהמיית ליבם של כל חרזני הכיתה:

הוא כל הזמן שואל אין כל בשורת גואל נותן לקרוא בלי סוף מתיי נגיע לחוף?	הוא שוב חזר אותו אכזר כלום לא עזר – לסבול ניגזר.
--	---

לחיו ספיר
שושן שפתיו

שערו חציר
יונים עיניו
כה רבות הן מעלותיו
לו רק חסך קצת בדבריו.

בניצוחו של עזריה מוקמת חטיבת בני הקיבוצים. בעצרת החטיבה בגבעת-ברנר
זוכים בדגל העצרת.

מצטרפים אלינו בני תל-יוסף: כופכף, זיכרו לברכה, יוסוף ואמישי. מהמחנות-העולים
אנו מקבלים תגבורת ירושלמית – את לייזר ואהרון. עובדים בהדרכה במעברות
בסביבה. ביחד עם הג'אמוסים מבלים עם עזריה שבוע באגם החולה ז"ל.

מעיון בניירות מצהיבים מסתבר כי היו שסברו ששנת י"א תהיה שנת הלימודים
האחרונה שלנו. אחרי הפילוג נשארנו מצומקים. היה גם מחסור במורים.
כך או כך למדנו גם בכיתה י"ב. המחנך – עזריה. בשנה זו אנו כבר מועמדים
לחברות במשק ומשתתפים באסיפות. אלכס הביא אלינו את רותי קלרמן, שידעה
יפה לנגן בחלילית. בסיום שנת הלימודים – שנת 53 – חגגנו במסיבת סיום עליזה
בחדר-האוכל, בהצגה משובצת במיטב פיזמוני הכיתה, שהמפורסם ביניהם, פרי
עטו של עזריה – לנדוד:

ציוד כבד כאן אין לאיש

לנדוד לנדוד מינהג אלון

מיזרון על גב, קדימה חיש
קדימה חיש.
בכיתה, על גג, במרתף של גן
ובכל חודשיים בלגן'
אבל מעל כולם יזהיר
מתבן הדיר.

לנדוד לנדוד מינהג אלון
לנדוד לנדוד.
מבניין לאוהל, משם לצריף
וחוזר חלילה סביב סביב
עשרים דירות אם לא יותר
אלון זוכר.

באותה מסיבה עיף אותנו טבנקין בדבריו הנישגבים על הצורך שנצא להקים
קיבוצים חדשים, ואילו אנחנו סברנו שמקומנו הטבעי, לאחר שובנו מהצבא, הוא
בית-השיטה.

ב"שיטים" פורסמה רשימת המסיימים, 22 במיספר, כולל כמה עריקים מ"אורן":
אהרון בצלאל, אמישי ויינשטיין, אליעזר פרבר, אלכס נבו, אמנון אבן-נור, דרורה
ארייך, חנה חרמוני, חנוך אריאלי (!), יהושע סוויד, יעקב רפאלי, אסף בן-נון, יעקב
שרגא,

לאה צוקר, מיכאל ירבעם, נורית מיינרט, נעמי בארי, ניצה שושני, צבי ישורון, צילה
וסרמן, שולה ישראלי, רות קלרמן, תמר גדרון.

בסיומה של שנה זו התגייסנו לצבא – הבנות תחילה ולאחר זמן-מה הבנים. בבוקר מחכים ע"י האקונומיה לאוטובוס, לאה גרינבוים מציידת כל אחד בחבילה גדולה עם עוגיות וכל טוב, וקדימה – לדרך החדשה. מעתה לא עוד קבוצה מגובשת בתוך הבית, בית השיטה, למרות שהרגשת השייכות לקבוצת אלון תלווה אותנו שנים רבות, מי פחות ומי יותר. מעתה כל אחד לדרכו כפרט, כאשר ביה"ש תמיד ברקע, מלווה, דואגת ומייחלת.

חלפו שנים. בשנת 84 הוקדשה המסיבה בחג המשק לשני המחזורים הראשונים של ביה"ש.

לסיום נתן לנו חיים רימון חומר למחשבה:

לבנות ובני "אלון" ו"אורן"
שילדותם בימי אוהלים וגורן,
נעוריהם בסערת תש"ח
ובגרותם בימים טרופים כל-כך –
הזמנת הוריהם לכם שלוחה כעת:
בואו והצטרפו למועדון יום ב'.
מועדון יום ב' הוא פוליסת ביטוח
נגד הבדידות האורבת ומצבי-הרוח.
הזיקנה תבוא אם כך ואם כך
והמצטרף אלינו בהקדם, הרי הוא משובח!

כתבה וערכה ניצה אגוזי-2014

מחנך הוא מורה לחיים-אריה מחזיר תשובה לצבי תלמידו

לצבי – שלום רב,

קיבלתי את איגרתך והיא שימחתני, על אף העצב המסויים שהיה נסוך בהצגת הבעייה עצמה.

שמחתי על כי יכולת להתבטא באופן חופשי בעניין פרטי ואינטימי. כל ימי עבודתי החינוכית עימכם השתדלתי לתת לכם את ההרגשה כי המחנך שלכם אינו רק להקניית ידיעות וקריאה לסדר. חובה להציג בפני מישהו את הבעיות האישיות המעיקות. המחנך חייב להבינן, חייב לכרות אוזן לתמורות והזעזועים המתחוללים בחניכיו. אני יודע שדבר זה לא נעשה במלואו (מסיבות רבות) אך הגישה הייתה והנחה.

ואין סודות ואין צורך בסודות כאשר יש מישהו שקיבל דברים כפשוטם ובכנות ובמידת יכולתו ובגרותו – יעזור. שמחתי לשמוע ולקרוא כי ביוזמת עזריה (שבשטח זה עשה רבות וגישתו היא אותה גישה) דירבן לכינוס מחנכים של הקיבוץ לדון בחינוך המיני. חינוך זה מתחיל בשנה הראשונה לביאוגרפיה של הילד ונמשך עד להיותו אדם עצמאי בגיל 18 (ולדעתי – גם הלאה מזה), ועצמאי פירושו – אדם שבגרותו הפיזית, הפסיכית והאינטלקטואלית פוריה לקבל את הזכויות והחובות של חיי משפחה.

אנחנו – יצור אוהב – ולאהוב זה דבר נפלא. אנו בעצם אוהבים מינקות. אוהבים את אמא – אבא, חברה, ידידה, רעיה אוהבה ואישה. דרגות שונות של אהבתנו. כל שלב של אהבה זו הכנה מוכרכת לאהבה השלמית. ויש דברים רבים שאנו לומדים מספרים.

מניסיון אחרים. לאהבה לומד אדם בעצמו. מניסיונו. וניסיון זה חשוב. הוא מעשיר. הוא מכשיר את הרקע לאהבה הרצינית.

טבעי הוא שבחור בגילך יתאהב בנערה מכיתה נמוכה יותר. זה נעים. זה יפה. ונכון שזה צוֹדָה את כולך. זה הופך לעיקר, להכל. ואתה, ורק אתה, ניצב אל מול "יצור" זה שנידלק לפתע בליבך. אין זה מחייב שאותן הרגשות תפעמנה גם את שותפך. ואז נישאר לך להיות הפעיל. היה כנה. היה גלוי. הביע את עצמך ויחסך בדרכים שונות ורבות. נסה להתקרב. "לשכנע". לכבוש את הלב. אל תתיימש מייד אם לא תמצא הד ובת-קול. אך אל תתבודד במצבך ע"י "מצב רוח" ותצפה שהיא תופיע. היא תופיע – לאחר שיהיה לה הצורך הנפשי להופיע אליך. אך כל עוד העניין הוא חד-צדדי – פֶּעַל. ואתה מוכשר לאהוב בדיוק כמו כל נער מוצלח אחר. דע כי לכל נער ונערה (גם לאדם מבוגר) יש בלמים נפשיים שונים. הוא אינו מְעִיז. הוא אינו יודע כיצד. ואם מותר. ואם יפה. ואם לא יהיה מגוחך. ואם צעד פלוני לא ייראה כחולשה, כחוצפה וגו'. ובעיקר שני אנשים צעירים, שניסיון חייהם הוא כמעט אפסי, ושניהם שואלים לצעדים הנכונים. ואם אתה כותב לי שהיא מסוגרת, או מיסתגרת – אדרבא. מצא את השבילים והאמצעים להוציאה ממעגלה הסגור. האדם אינו יצור מסתגר ובוודאי לא רגיל בזה. ולא כל שכן נערה בגיל זה. היא חפצה להופיע, להיות לא רק שווה לחברותיה אלא למעלה מהן. היא חפצה שידברו בה נכבדות. היא חפצה להתבלט, למשוך במשהו. ואם היא מסוגרת סימן שמשוהו – לא רגיל – מעיק על נפשה. יש לה אי-ביטחון. או בושח כלשהי. (סוף סוף חינוכה לא היה בחברתנו). תפקידך לעודד, לנסוך ביטחון, להכניס שמחה, להוסיף לה ערך עצמי וסיפוק. אל תצפה ליוזמה מצידה, בשלבים אלה. ואל תסתפק במכתב אחד שנכתב. המשיך. אך – גם אם פרשת אהבה זו תסתיים כך שאתה תישאר המאוכזב – אל תתיימש. יש עוד בחורות מוצלחות ומעיינות אהבתך-אתה לא נכזבו. אדרבא, אגרת ניסיון. וכל כישלון כזה הוא עושר לבעליו.

והרשה לי להעיר הערה, שנראית לי חשובה. כתבת משפט מעין: ...עד להתקשרות האמיתית. צבי, אל תיחפז. לא האהבה הראשונה, ותהיה זו הרצינית והיפה, היא ההתקשרות האמיתית. מימד הזמן – הוא דבר מכריע כאן. אין זו התחרות מי יגיע עם בת הזוג הראשון הבייתה. ואין זו הבעייה מי יישאר הרווק האחרון. הבעייה היא הבטחת פוריות ואושר חיי המשפחה שלך לעתיד. אין להסתנוור מאהבה ראשונה על כל מנעמיה. חשוב לאגור ניסיון מוקדם בשטח היחסים האישיים והמיניים. אהבה

זו, או אהבות אלה, מבטיחות זאת. אך להתקשרות – רק לאחר תקופת היכרות ממושכת למדי, רב-גוונית ורצינית. כי כאן אי אפשר להתחרט וכל חרטה היא פצע וגו'. המטרה: מצאת בת זוג, תואם לכל החיים. והחיים אינם קלים. הבנה הדדית, רצינות הדדית וגו'.

אין זה מקרה שביבשת זו הגדולה % הגיטין, ובגיל צעיר, הוא מבהיל. מתחתנים ממבט עין, מנשיקה, מפגישה במסיבה ואחרי חודש, שנה ושנתיים ניפרדים. הסיבות לכך הן רבות וקשורות בכל הגישה לחיים, לחיי מין ומשפחה. האישה היא יותר יצור לסיפוק צרכים מיניים מאשר שותפה לחיים ולסיפוק הדדי בכל מכל. החופש המיני – מגיע להפקרות מגיל 12-13 ובכל המעמדות. המטרה אליה שואפת הנערה: הפאור והפירכוס החיצוני הגופני. ילדה בת 12-13 שיש לה ארנק וצובעת שפתיה ושמלתה ארוכה, והיא מעשנת וחופשית לבלות עד חצות, ומרוויחה בשבתות ובחגים ובעיתות הפנאי – כסף כיס לצרכיה – אין לה נעורים. וסובר אני שלכל הדור הזה כאן – אין נעורים. ישר מילדות קופצים לנשיות מזוייפת בלתי בשלה (נפשית). בנשמה, בראש = אין מאומה. ריקנות מזעזעת. עיניים חסרות הבעה. חוסר עניין בכל. תמונת זוועות של דור שבע ומטומטם. וכן כל המרץ מוקדש לסיפוק הגופני ולתוצאותיו ההרסניות. חושש אני לאמר שחיי המשפחה בארה"ב נהרסים. – ואנו הרי חינכנו אחרת. וחפצים לראות בתא המשפחתי הבריא והמאושר – סוד האושר לחברתנו. בו טמון האושר הפרטי, אושר ילדינו ועתיד חברתנו. דרוש בשלום החבריא שבצבא, אל תתנו שיטמטמו אותכם. קראו הרבה! שוחחו. היו ערים – היו מה שאתם.

בברכה

אריה ב.ג. בשליחות בקנדה-1953

תנועת המחנות העולים - מחנה בית השיטה 2010

שלום לחברי בית השיטה

אנו קרובים לחציון שנת הפעילות והיינו רוצים לעשות סקירה קצרה על הנעשה במחנה שלנו מתחילת השנה. עוד בחופש הגדול יצאו בוגרי כיתה ז' למחנה קיץ בן שלושה ימים ביער לביא. במחנה למדו מחנאות, שדאות, פגשו חניכי תנועה מכל הארץ ובעיקר נהנו. בוגרי כיתה ח' יצאו לטיול "המשולב" בו התנסו בפריצת שבילי הכינרת, נטיעת עצים וטיולים

מאתגרים בנחלי ושבילי הגולן..

עם תחילת השנה יצאו חניכי כיתות ד' ו' לטיול בהר ברקן שבגלבוע. התחלנו בתצפית עוצרת נשימה על נוף העמק, ירדנו דרך העמק הנעלם לכיוון הקיבוץ, וכשהגענו לבסוף, קיימנו טקס מרגש וקיבלנו חולצות כחולות שהן סמל הכניסה לתנועה. בסוף חודש אוקטובר יצאו חניכי כיתה ח' ל"24". 24 שעות של כיף, תחרויות אתגר, חוויות מטורפות והמון חניכים מרחבי הארץ.

בחג החנוכה קיימנו במחנה "חנוכי'אדה" לחניכי ד' ו' בה אכלנו, שתינו ושיחקנו כמיטב המסורת, כמובן שהכל ברוח תנועת הנוער.

מתחילת השנה עוברת במחנה פעילות שבועית לכל השכבות מכיתה ד' ומעלה. בפעילות השבועית מתקיימת פעולה לכל אחת מהשכבות בו אנו משחקים, מדברים, שואלים שאלות ויוצרים יחד. בפעילות התנועה אנו יוצרים תרבות נוער משלנו בה אנו נותנים ביטוי לערכי החברות, הסולידאריות, האהבה והשוויון. כמו כן לפנינו עוד חצי שנה גדושה בפעילות.

בסוף חודש ינואר יתקיים "הלבן" לחניכי ז' ח' – פעילות הכוללת לילה לבן בקיבוץ עם פעילויות שונות ועם שחר יציאה לאתר החרמון. פעילות זו תתקיים יחד עם חניכי ממחנה ערבה דרומית שבחבל אילות. בהמשך יתקיימו טיולי פסח לשכבות הצעירות והבוגרות.

בנוסף על כך, אנו פותחים בקרוב את תהליך ההכנה להדרכה לחניכי חוג ט', שבסופו קורס המד"צים היוקרתי וכמובן שנת הדרכה בשנה הבאה.

אנו שמחים שילדי הקיבוץ בגילאים השונים לוקחים חלק בפעילות התנועה. אנו מאמינים כי זוהי זכות עבורנו לקחת חלק ביצירת ההווי התנועתי, קבוצתי, השכבתי והקיבוצי ואנו ממשיכים לעשות זאת בכל המרחץ. בברכת עלה נעלה!

ניצן ויערה, קומונרים, קיבוץ בית השיטה.

חינוך מוזיקלי - המקהלה של עזריה וארנסט/ כתב מוני מרוז לכבוד יום הולדתו ה 80 של עזריה

כדי להגיע למקהלה של ארנסט, שהייתה חלומו הרטוב של כל זמר מתחיל ושיא הקריירה, היה צורך לעבור גיבוש וטירונות קדם מוזיקלית/ ווקלית, במקהלה של עזריה. התהליך היה כרוך בקשיים בירוקרטיים, ועדות קבלה, ואודישן מיוחד אצל המאסטרו.

סיכויי של ילד חוץ להתקבל ל"שורת המקהלה" שאפו בימים ההם לאפס מינוס. משהתקבלתי, סווגתי כטנור, שגבריותי בת ה-16 נפגעת מכך שלא הבחינו בבס בריטון שחירחר מגרוני.

ניצוחו המיוחד של עזריה התאפיין בפשטות: מרים היה את ידו הימנית, כשהשמאלית תחובה בכיס מכנסיו הקצרים ומסמן נקודה בלתי נראית בגובה מצחו, באמצע שתי עיניו הממושקפות. מכאן והילך היה מניע את ידו כלפי צלע ימינו, נע בקו אופקי לרוחב בטנו, לעבר צלעו השמאלית וממשיך בקו אלכסוני אל עבר אותה נקודה בין שתי עיניו וחוזר חלילה, כאותו מטרונום בלתי נלאה. בשרטוט משולש שווה צלעות זה, מבית מדרשו של ארכימדס, מסוגל היה עזריה לנצח על שיר

כמו "עלי גבעה שם בגליל", ועל "מקהלת העבדים" מתוך "נבוכדנצר" של ורדי, ולא להפסיד.

על אבולוציה, פינוק וקיבוץ / רוחיק גולדמן

הקיבוץ הוא איזו מין ישות שלימה, "על משפחתית", ושרידותו של הקיבוץ תלויה לא רק בהצלחת צאצאי כל משפחה בנפרד להתקיים – כלכלית ולהעמיד צאצאים – דור המשך משפחתי. אם לא יהיה דור המשך קיבוצי – לא יהיה קיבוץ.

סיפורים לילדים ממקורות ישראל / חמוטל בארי – כרמי

כיצד נביא את הספרות הקדומה של עמנו לילדינו הצעירים?

בשבילנו, המבוגרים, השימוש במקורות הוא עובדה. רובנו לא ספגנו ספרות זו דרך חוויות ילדות. לכן אחר שנכיר בערכה, עלינו ללמוד אותה. כל דור משנה ומוסיף על הקיים ועל ידי זה הוא הופך את

אוצרות המסורת לעולמו הפנימי. התנאי לכך, שהסיפורים הללו יהיו יפים בשבילנו ויחיו בנו, אז נדע ונוכל להחיות אותם בלב הילדים.

על כן נספר לדוגמא "בקבלת השבת" את הסיפור המקורי באווירה התואמת אותה: בלבוש הלבן, בהדלקת נרות, במפות הלבנות על השולחן, בחלות, במאכלים המיוחדים לשבת.

באר חתומה / יוחי גלעד

אני אומר: לא די לנו בתכנים היהודיים המתקיימים אצלנו בציבור במסגרת חברתית כוללת, יש להביא תכנים אלה לחדרו של כל חבר ביישובינו. יהיו הם נכסיו ו"רכושו הפרטי", יחיו בחדרו ויהוו חלק מאווירת הביתיות אשר בה הוא חי, ייהנו מן האויר שבחדרו, אשר אותו נושמים וסופגים ילדיו, וכך אולי יחזקו לאורם של תכנים יהודיים לא רק בבית הספר, אלא גם במקום שהם לובשים צורה יותר מוחשית, שיש בה מן הטבעיות ומטעם החיים.

בזכות מגע יוצר עם ספר התנ"ך / אריה בן גוריון

עלינו כהורים וכמורים לעשות מאמץ מוגבר לחבב את התנ"ך וקומת המדרשים שמעליו בהתייחסותנו ובתרגומנו האנושי, היהודי והציוני, כפי יהדותנו וכפי אהבתנו.

הקליטה – מאמץ שנשא פרי / רות אלון

דרך זו, של קליטה כתוספת לילדי המשק הראשונים, המעטים, הוכיחה את עצמה.

לדעת הכל, הצליחה הקליטה בביה"ס בשני העשורים הראשונים. רבים מהנקלטים חיים איתנו.

בפעם הראשונה הגיעו רבים מבני עדות המזרח לקיבוץ. (לא רבים היו המשקים כמו בית השיטה, שגם בין חבריה הותיקים היו יוצאי עדות אלה) לבנים אלה לא היה קל המעבר מחיי המשפחה

הפטריארכלית לחיי שיתוף. עלינו להעריך אותם בנים ראשונים, נציגי חמולות גדולות הרואים את הקיבוץ כביתם. הם מהווים מקשרים חשובים עם מחצית האוכלוסיה שכמעט ולא שמעה על הקיבוץ.

להיות יהודי היום / שורי מיינרט

להיות יהודי עברי, פירושו להכיר בזכותם הליגיטימית של כל היורשים, בני עמי, על אותה ירושה, דתיים וחילוניים כאחת. כי אמת המידה לקבלת ירושת הדורות היא הענווה, הנכונות והפתיחות ללמוד ולגלות את סתריה ולהוסיף נידבך על נדבכיה.

לכל דור בת קול משלו

גם לנו דרוש חלום

אם הדור הראשון טווה את החלום

והדור השני טרח בהגשמתו –

אנו, בני הדור השלישי, מרגישים,

שמה שמצפים מאיתנו ומה שנתר לנו הוא,

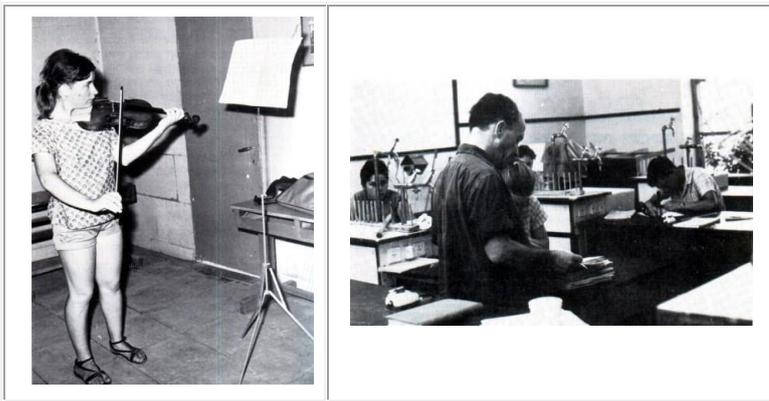
לחיות לפי החלום שהוגשם.

אבל אנחנו זקוקים לחלומות ואידיאלים

שינחו אותנו במצבה של המדינה כיום,

יש חלומות מכל עבר, הרבה אתגרים להתמודדות.

הצרה היא שהקיבוץ מרוצה מדי מן הגינה המוריקה שלו.

מדור לדור: בתה ייב מעלה על כתפיה את כתה ב' לבית הספר

היום זהו רק בית נוח,
כל הפוטנציאל שיש בנו להציע –
נראה מבוזבז בקיבוץ – עכשיו.

איבדנו את הנשמה היתרה שליוותה את ח"י הקיבוץ,
חייב לבוא שינוי –

הנה זוהי המשימה לבני דורי, הדור השלישי.

מתוך "קיבוץ מקום" מדברי הדור השלישי, 1979

מרכזי בית הספר 1941 - 1993

השנה	מרכז כללי	מרכז פדגוגי	מרכז חברתי
תש"ב-תש"ז 1941-1947	אין מרכז		
תש"ז – 1947	משה'לה ברימר		
תש"ח – 1948	שרה דה-ליאו		
תש"ט – 1949	יוזיק חוגים		
תש"ט – 1949	ציפורה גלעד		
תש"י-תשי"א 1950-1951	זאב מיינרט		
תשי"ב – 1952	אברהם ארגוב		
תשי"ג-תשי"ד 1953-1954	חנה כרמי		
תשט"ו – 1955	תקוה שריג		
תשט"ז-תשי"ז 1956-1957	אריה בן גוריון		
תשי"ח-תש"ך 1958-1960	רפי מייזלס		
תשכ"א-תשכ"ג 1961-1963	בתיה שפי		
תשכ"ד – 1964	חנה כרמי		
תשכ"ה-תשכ"ו 1965-1966	ציפורה גלעד		
תשכ"ז-תשכ"ח 1967-1968	תמר אהוביה		
תשכ"ט-תשל"א 1969-1971	זיוה ארנון		
תשל"ב – 1972	מיכה שגיא		
תשל"ג-תשל"ד 1973-1974	אתי יחיאלי		

		מיכה שגיא	תשל"ה-תשל"ז 1975-1977
		עמיחי ירחי	תשל"ח – 1978
	שורי מיינרט	עמיחי ירחי	תשלט-תשמ"א 1979-1981
	עזה כהן	מיכה שגיא	תשמ"ב-תשמ"ג 1982-1983
יוסי אסף	נגה בוטנסקי	מיכה שגיא	תשמ"ד – 1984
	נגה בוטנסקי	נתנאל אדר	תשמ"ה – 1985
	יהודית פלד	נתנאל אדר	תשמ"ו-תשמ"ז 1986-1987
	תמר כרמי	יפתח גלעד	תשמ"ח-תש"ן 1988-1990
יורם וייצמן	עמיחי ירחי	רותי פלד	תשנ"א-תשנ"ב 1991-1992

אחרי 40 שנות חינוך והוראה 1971-2011

יהודית פלד

כשחושבים על 40 שנות הליכה במדבר, מצטיירת תמונה קשה, ארוכה ומתישה... וכשאני מביטה עתה לאחור, על ארבעים שנות חינוך, מתבאר לי עד מה קצרים הם החיים... שתי תקופות שונות נכללות בשנים אלו: תקופת ביה"ס המקומי בביה"ש, ותקופת ביה"ס האזורי בעין-חרוד.

תקופת התום של עבודתי התחילה עם כיתת "שיבולים", כיתה ראשונה, שרובה - בנים בכורים לבני המשק, זיוה, המחנכת הג'ינג'ית הדינאמית, ואני צעירונת, שרק השתחררה מהצבא וכבר שובצה לצוות המטפלות. לומדת אט-אט את ההווי המקומי והופכת לשותפה פעילה במה שכונה מאוחר יותר "מעבדה חינוכית". בשנת 1971, לאחר לימודי, התחלתי לחנך את כיתות "ברושים", "דקל" (בזמן מלחמת יוה"כ), ואח"כ את "דגן", "רותם" (5 שנים!) ו"ערבה". טיפסתי לאט מכיתות היסוד לחט"ב ולחט"ע, לומדת רבות מהמחנכים הגדולים שלנו - **ציפורה, שורי, אריה, הדסה**, ומנסה למצוא את השביל האישי שלי.

המחנכים של אז התאפיינו בהיותם סמכות בלתי-מעוררת של ידע בכל התחומים, סמכות פדגוגית הקובעת את אורחות-החיים, מעורה בחיי החברה, בעבודה, מקימה ועד שינה. כל שנלמד בחוץ, בטבע ובסביבה, (הטיול השבועי, הגינה, פינת-החי) היו חשובים לא פחות ממה שנלמד בכיתה, ואולי אף יותר. העבודה העצמית, הייתה כזכור לכל, הערך המוביל: מי לא זוכר את הגיוסים הרבים אליהם יצאנו בחום היום עם תלמידנו לעישוב ודילול כותנה, את **דוד שושני** הרוכן איתנו על ארבע ובוחן תוך-כדי את ידיעות התלמידים בספרות, תנ"ך ותולדות א"י, גיוס עשרת הימים

הסתיימה שנת הלימודים תשע"א

לעבודה בתקופת בית הספר היה מקום מרכזי בחינוך ובערכים הנרכשים:

בקטיף האשכוליות, חצי שעת עבודה, החיפוש אחר מקומות עבודה עם **מרים ברונשפיגל הסדרנית** ועוד.

בספרה "היינו העתיד", מיטיבה הסופרת **יעל נאמן**, לתאר את מקומה של העבודה בחיי הילדים בקיבוץ:

"כמו שלעבודה לא היה התחלה וסוף - כך גם לנו. קשה היה להבדיל בינינו לבין העבודה. פחדנו לשאול שאלות בנוגע לעבודה,

פחדנו להעיק, להאט את צעדיהם של המבוגרים, להעיב על הספקיהם, לעצור את המערכת הנוסעת קדימה.

לא הצלחנו לרצות את השיטה, שהייתה לכאורה אלימה ועדינה, לא ביקשה לעצמה דבר, ופנייתה כולה התחשבות ללא תובענות:

"כל אחד לפי יכולתו". אבל מי באמת יודע מהי מידת היכולת, הרי אין לה קצה וגבול. השיטה שלנו לא רוצתה אף פעם. הרגשנו

אשמים.... העבודה לא דרשה רק חריצות... היא הייתה כמו חוש נוסף, ממד נוסף, איבר נוסף. היא הייתה בחוץ והייתה בתוכנו.

אנחנו ניתנים להחלפה היא לא. (עמ' 155).

בכל שעשינו כמחנכים הייתה טוטאליות ורצינות תהומית, מתוך תחושה שזו הדרך, אחרת - אין.

החינוך לחיי קיבוץ, למעורבות בחברה הישראלית, לנקיטת עמדה, להשתתפות בעצרות (כמו

הפגנת האחד במאי, למשל), בכל מה שראינו כחינוך ערכי.

כל אלה התחילו להשתנות ולהתערער, בעקבות השפעות חיצוניות - מלחמת יוה"כ, נפילת

'המערך', דחיקת התנועה הקיבוצית בהדרגה מהמרכז לשוליים, ותהליכים פנימיים שהציפו

ספקות ושאלות בנושא הלינה המשותפת. אלה היו גורמים להפרת שווי-המשקל בין המחויבות

והלויאליות המוחלטת - לכלל, לבין הרצון ההורי לקחת חלק פעיל בגידול הילד. היום הדברים

הללו נשמעים נדושים וידועים, שפעת הספרים, התערוכות והסרטים, שעוסקים בנושא מורה עד

כמה הוא טעון וצורב בתודעת בני הקיבוץ לדורות.

פעמים רבות נאמר לי ע"י חניכים לשעבר, שלא לימדנו אותם להיאבק, גם לא להצטיין ולהגיע

להישגים, כי כולם היו צריכים להיות ב"גובה דשא". אבל, ככל שאני מתבגרת, מביטה סביבי

ורואה לאן הגיעו רבים מחניכינו, התמונה מתבהרת, ובהחלט יש מקום לגאווה על האיכות,

הרצינות, האכפתיות והיצירתיות של בנינו.

כשביה"ס המקומי נחלש בשל התמעטות התלמידים והמשבר הכלכלי, חשנו שאין

ביכולתנו להחזיקו ולהשקיע בו את מירב האפשרויות של חוגים ומגמות, והתחלנו לדבר על

מעבר לבי"ס אזורי.

באותה תקופה הייתי עם **נתנאל** בריכוז ביה"ס, מאוחר יותר השלימו את המהלך הכואב **תמר**

כרמי ו**יפתחגלעד** כמרכזים. בוויכוחים הקשים עם דור המייסדים, שראו בצדק, את בי"ס כעמוד

התיכון של המקום, הרגשנו כמי שממוטטים בסיס קיום איתן של ביה"ש, אבל הבנו שחייבים

לפתוח את ילדינו בפני העולם החיצון, להפגיש אותם עם חברה רחבה יותר ועם מגוון גדול יותר

של אפשרויות לימודיות. כך תם עידן התום, הביתי, המגוון, וגם התובעני עד מאוד.

עברנו בשנת 1992 לעין-חרוד, סגל גדול ומכובד של מורים, שניסו להביא עם תלמידיהם את

המסורות שהתגבשו בביה"ש. לא התקבלנו בחיבוקים, ופעמים רבות הרגשנו כטירונים

מתחילים...

השוני הגדול היה לא רק בהיקף, אלא גם בחלקו של המחנך ב"עיצוב" חניכיו. חשתי מאז את

המתח בין הרצון ל"חנך" למעורבות, לערכים, לנקיטת עמדה, תוך

קיום פעילויות קהילתיות שונות, שהבאנו איתנו מביה"ס המקומי, לבין היעד המוצהר של ביה"ס ושל ההורים להגיע להישגים, לציוני בגרות גבוהים ולאחוזים מרשימים של מקבלי התעודה.

כמורה לספרות ותנ"ך ניסיתי תמיד להביא לפתחם של תלמידיי את אוצרות התרבות היהודית שלנו. לעניינם, למשוך את מבטם אל מעבר לנגלה, לגרום להם להשלים פערים, לשאול שאלות, להתריס, למחות, להגיב, ובלבד שלא לקבל באדישות את המתרחש מסביבם. לשמחתי, הספרות והתנ"ך מזמנים את האפשרות להיות קשובים לאחר, להיפתח ליופי, להרגיש את המילה הכתובה, המושרת והנאמרת, לחפש את האמת מבלי לדרוס אחרים. פעמים רבות הרגשתי שהפיצוי על העבודה הסיזיפית עם בני הנוער הוא בנעורי הנצח, שמקנה השעות המתמדת בתוך-תוכה של תסיסת הנעורים רווית ההורמונים... אבל, בשנים האחרונות חשתי יותר ויותר את קוצר-הרוח של התלמידים, שגדלים בעולם הסובל מבעיות קשב וריכוז, וכל מה שמעבר ל"קליפ" "שוט", או sms, אינו בתחום קליטתו. חיפשתי ולא מצאתי את הנחת של קריאה איטית ומענגת, ואת הלימוד מתוך צורך אמיתי, ולא כחלק מהמרוץ אחר התעודה. בצד זאת, ביטויי האלימות, התוקפנות כלפי ה"אחר", ההתרדדות, העיניים הכבויות (של חלק הולך וגדל מהתלמידים), הורו לי ש"עבר זמני..." קלטתי את מה שאמרה לעצמה **לאה גולדברג** בהיותה כבת 54:

**"אל תנסה ללכת עם הדור
הדור אינו רוצה שתלך עם הדור
הדור הולך למקום אחר
ולך אין הזמנה..."**

כן אמרתי לעצמי: גם את הגעת למקום ולגיל שבו אפשר להתחיל לעשות דברים אחרים, להרפות מעט מהמחויבויות הרבות, שלא לדבר על השתחררות מבדיקת מבחנים ומחברות, מישיבות, מהתיק הכבד והיומן העמוס באותיות קטנטנות, מתלמידים מתבגרים מבולבלים ולפעמים חצופים... קומי, צאי לדרכך! אבל, איך אוציא מהתיק שלי את תחושת המחויבות? שהרי כאדם וכמורה-מחנכת בת-הלוויה הצמודה שלי היא תחושת מעורבות ואחריות, לפעמים מעיקה, כלפי המתרחש מסביבי - עוולות החברה, אי-צדק ביחס ל"אחר", שחיתות, וכמובן, לנעשה בבית-הקיבוצי.

פעמים רבות התרו בי ילדיי שארפה, ש"אזרום", שאחיה את העכשיו, כי אין עוד פעם, שאקח את החיים ב"קול" ב"שאנטי", ואני תוהה אם באמת כעת כשהגיל מאפשר כל זאת תרפה גם אותה הכרת מחויבות לעולם ולאדם עליה גדלתי ואליה חינכתי את ילדיי וחניכיי? ימים יגידו... כל שאני יודעת הוא שלעובדים בחינוך, אין פריבילגיה להיות אדישים למתחולל סביבם, והם אינם יכולים להניח לייאוש לשתק את חשיבתם ומעשיהם. למי שבחר בדרך חיים זו נדרשת **אמונה רבה**, שאפשר ע"י נטילת אחריות, לשנות את הדברים, לשלוט בהם ולהוליכם למחוזות הומאניים יותר, על-אף שבעולם הציני שלנו כל זה הולך ונעשה נדיר וקשה יותר למימוש. לשותפיי לדרך, המורות והמחנכים הממשיכים, אני מאחלת שתהיה בהם אותה אמונה, שלא הכול הבל הבלים שיתכן, שאפשרי....

* אפילו

כשהתחלתי לחשוב על הפנסיה, ראיתי את עצמי משוחררת וקלילה, אדונית לזמני ופנויה לכל

אהבותיי ואהוביי – הנכדים, הילדים, החברים, הבית וכל אשר בו, ובעיקר, הספרים הממתינים לי בסבלנות. קצת ללמוד בטעם, קצת לכתוב בטעם....

והנה, בעודי חולמת חלומותיי הגעתי בוקר אחד למרפאה לשעת חלוקת התרופות והתור מתארך, וסביבי פנסיונרים רבים. נכנסת ר' ונאנחת: "הוי איזה תור", ואני אומרת לה בחיור: "כן, אבל לאן את ממהרת, הרי את פנסיונרית, וכל הזמן שבעולם בידך". היא צוחקת ואומרת: "מה, את לא יודעת שהפנסיונרים הם האנשים הכי עסוקים בעולם? מרפאה, חוגים, ילדים, נכדים, בישולים, נסיעות, אינטרנט, טלוויזיה, קצת גינה, קצת מרפסת מול מרפסת, והיום כבר עבר". ולידי נאנחת נ' ומחזקת את דבריה: "את לא מתארת לעצמך כמה זה קשה, ואם הילדים כאן לידך - שבעתיים, וגם עליך לזכור, שהכול הולך יותר לאט, וכשמגיעים כבר לספר בקצה היום, העיניים נעצמות, כי פשוט יותר עייפים... וכשאני חושבת שהייתי צריכה להכניס ביום כזה גם את העבודה, אני לא מבינה איך עשיתי כל זאת..."

את התרופות החלטתי להשאיר במרפאה. נָסְתִי על נפשי, כדי לגונן על חלומותיי התמימים...

תודה ליהודית על ההשקעה האיכותית, הסבלנות

והמסירות בעשייה החינוכית במשך עשרות שנות הוראה!

בהצלחה בהמשך הדרך.

מוצ"ש, ז' אלול, תשע"ב

25.8.12

מפקד פתיחת שנה"ל תשע"ג

ברכה לפתיחת שנת הלימודים תשע"ג

ילדים ותלמידים יקרים, הורים צעירים נרגשים, סבתות וסבים דומעים וכל אנשי קהילת בית-

השיטה הרחבה. הנה הגענו לחודש האחרון בחודשי השנה היהודית עליו אנו שרים:

"ובבוא אלול אלינו ריח סתיו עלה,

והתחלנו את שירינו מהתחלה..."

וכך אנו משנסיים מותניים, ומתחילים מחדש בתחושת שמחה על מערכת החינוך שלנו שהולכת וגדלה.

אני רוצה לברך אתכם בנות ובנים הבאים בשערי הגנים והכיתות, שתהא שנתכם מלאה בגילויים חדשים בלימודים, ביצירה ועשייה שיש בה נתינה התחלקות וחברות.

נברך את כולנו – קהילת בית השיטה, אשר הקימה מערכת תומכת של נאמני חינוך, שילוו ויתנו את כל מאודם לבניית עתידנו, עתידם.

אני מנצל הזדמנות חגיגית זו, ומברך בברכה חמה, את המשפחות הצעירות, שבחרו לחיות איתנו כאן בבית השיטה ולצרף ילדיהן אל מערכת החינוך המתרחבת שלנו. שתבוא על כולנו שנה ברוכה וטובה, שבה באופן ידידותי וחברי האופק פתוח והכל אפשרי.

בברכת שנת לימודים טובה ופורייה

משה פלד – יו"ר וועד האגודה

בשם חברי וועד האגודה

רשימת המחזורים שסיימו י"ב בבית השיטה

4.9.2014

מס' מש'מ	שם המחזור	שנת סיום בה"ס	מספר מסיימים	מסיימים מצטבר	הערות
1	אלון	1953	22	22	המחזור הראשון
2	אורן	1954	24	46	
3	זית	1955	18	64	
4	להבה	1956	22	86	
5	נמלה + דרורים	1957	37	123	
6	אילה	1958	21	144	
7	דרור	1959	20	164	
8	יחדיו	1960	28	192	
9	תומר	1961	30	222	
10	רקפת	1962	25	247	
11	אלומה	1963	33	280	
12	ארז	1964	36	316	המחזור הגדול ביותר
13	כפירים	1965	32	348	
14	הדס	1966	17	365	
15	אבוקה	1967	25	390	
16	עופר	1968	27	417	
17	נרקיס	1969	20	437	

ב - 1973 לא היתה כתה	459	22	1970	רימון	18
	482	23	1971	חצב	19
	499	17	1972	שביט	20
	519	20	1974	שיטה	21
	540	21	1975	הדר	22
	557	17	1976	נחשון	23
	582	25	1977	שיבולים	24
	594	12	1978	אילנות	25
	612	18	1979	ברושים	26
	628	16	1980	כלנית	27
	651	23	1981	דקל	28
	676	25	1982	גפן	29
	704	28	1983	שקד	30
	734	30	1984	חבצלת	31
	756	22	1985	נורית	32
	785	29	1986	דגן	33
	812	27	1987	צבר	34
	843	31	1988	רותם	35
	867	24	1989	יובל	36
	895	28	1990	אשל	37
930	35	1991	סביון	38	
מחזור אחרון שסיים בה"ס בבית השיטה	958	28	1992	סנונית	39

רשימת המחזורים בבית השיטה (המשך)

למדו בכתה י"ב בעין חרוד	993	35	1993	ערבה	40	
	1,022	29	1994	גלעד	41	
	1,046	24	1995	עומר	42	
	1,075	29	1996	גלבוע	43	
	1,097	22	1997	שחר	44	
	1,117	20	1998	ניצן	45	
	1,138	21	1999	נירים	46	
	1,160	22	2000	רעות	47	
	1,177	17	2001	מורן	48	
	1,189	12	2002	אנפה	49	
	1,217	28	2003	תמר	50	
	מחזור אחרון עם 20 תלמידים או יותר	1,237	20	2004	תות	51
	1,251	14	2005	אגוז	52	
	1,264	13	2006	יובלים	53	
	1,271	7	2007	מרגנית	54	
	1,279	8	2008	סביונים	55	
	1,291	12	2009	סיום 2009	56	
	1,298	7	2010	סיום 2010	57	
	1,309	11	2011	סיום 2011	58	
	1,324	15	2012	כרמל	59	
המחזור הקטן ביותר	1,328	4	2013	סיום 2013	60	

	1,342	14	2014	סיום 2014	61
<p>בשנת 1942 נפתחה בבית הספר שלנו כיתה א' - קבוצת "אלון". בבית הספר עבדו 70 מורים ומטפלות והוא היה הענף הגדול בקיבוץ.</p> <p>בבית הספר המקומי שלנו למדו, אכלו, וישנו מעל 350 תלמידים בשנה במשך 50 שנה עד סגירתו ומעבר התלמידים לבתי ספר אזוריים.</p> <p>משנת 2004 קטנו מאוד מספר התלמידים בכל כיתה אך השנה - 2014-לאחר עשור התהפכה המגמה ומספר הילדים בכיתות עולה מדי שנה.</p>	מסיימים	1,342		סה"כ	

קישור לוידאו על פתיחת שנת הלימודים https://youtube.com/watch?v=Ay_UoYlyA08 תשע"ה

הכנסו וספרו על השנים היפות בבית הספר והוסיפו גם תמונות

עריכה ותוכן: חגי בן גוריון

סריקה וצילום: חיים בניאן

מקורות: ארכיון בית השיטה ואיסוף מחברים